

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף שפות
הפיקוח על הוראת העברית ביסודי

קריאה מהנה!

תוכנית פדגוגית חינוכית לקידום השפה והאוריינות

בכיתות ד-ו

בבית הספר של החופש הגדול

"קיצ פלוס"

תשפ"ו

הפיקוח על הוראת העברית ביסודי – המזכירות הפדגוגית, אגף שפות

פיתוח והובלה של התוכנית: ד"ר לימור קולן, מפמ"ר עברית בגיל הרך וביסודי

פיתוח יחידות ההוראה:

ד"ר אפרת קוצר, מדריכה ארצית, הפיקוח על הוראת העברית ביסודי, המזכירות
הפדגוגית, אגף שפות

אורית חמרי, מדריכה ארצית, הפיקוח על הוראת העברית ביסודי, המזכירות הפדגוגית,
אגף שפות

שרון לוי, מדריכה ארצית, הפיקוח על הוראת העברית ביסודי, המזכירות הפדגוגית, אגף
שפות

עריכת לשון: רותם פייביש

קיץ תשפ"ו, 2026

קריאה מהנה! בבית הספר של הקיץ

הקדמה

התוכנית הפדגוגית לכיתות ד-ו מתמקדת בקריאה חווייתית של טקסטים מעולם השיח העיוני, במסגרת הוראה ולמידה בקבוצה קטנה. התוכנית עוצבה בהלימה מלאה ליעדים ולמאפייני הלמידה הייחודיים של בית הספר של החופש הגדול במסגרת התוכנית "קיץ פלוס". התוכנית מותאמת להוראה על בסיס יומיומי, ברצועת זמן בת שעה וחצי.

מטרות התוכנית

מטרת העל של התוכנית היא לטפח חווית קריאה שיתופית, מהנה ומשמעותית בימי הקיץ. מסע הקריאה המשותף ישמש מצע עשיר להרחבת ההון הלשוני והאורייני של התלמידים. התוכנית נועדה לקדם את **ההישגים בתחומי האוריינות הלשונית** ולשמור על רצף הלמידה האוריינית במהלך חופשת הקיץ.

מטרות התוכנית נחלקות לפי שני צירים פדגוגיים מרכזיים:

הציר הלשוני והאורייני: פיתוח כישורי האוריינות הלשונית

1. טיפוח שפה והון לשוני: הרחבת אוצר המילים ושימוש במבנים לשוניים עשירים מתוך ההקשר הטקסטואלי.
2. קידום מיומנויות הקריאה: ביסוס שטף הקריאה והעמקת ההבנה בממדי הבנה שונים.
3. פיתוח כישורי הבעה (בדיבור ובכתב): עידוד התלמידים להביע את עצמם, לנסח רעיונות ולכתוב בעקבות הקריאה.

הציר הקוגניטיבי והבין-תחומי: סקרנות וחשיבה

1. פיתוח החשיבה: עידוד התלמידים לשאול שאלות, להסיק מסקנות ולהשוות.
2. למידה בין-תחומית והרחבת ידע עולם: פיתוח סקרנות אינטלקטואלית ולמידה בתחומי תוכן מגוונים.

תכני התוכנית

התוכנית מתמקדת בקידום מיומנויות האוריינות הלשונית בצורה הוליסטית ואינטגרטיבית. במסגרתה, מוצעות לכל שכבת גיל שתי יחידות הוראה עשירות המעוגנות בהקשר תמטי. הטקסטים שהתלמידים יקראו מהווים מצע להרחבת ידע עולם ולקידום המיומנויות האורייניות.

להלן מפרט התכנים וחומרי ההוראה והלמידה לפי שכבות הגיל:

כיתה	נושא	יחידות הוראה וחומרי למידה
ד	קפיצה לחלל ושטף קריאה	1. <u>הנחיתה הראשונה על הירח</u> – מדריך למורה, מצגת למורה, חוברת לתלמיד, משחקים 2. <u>שיאים חדשים</u> – מדריך למורה, מצגת למורה, חוברת לתלמיד, משחקים 3. סביבת "גמבה" לתרגול שטף קריאה – מסלול למידה אישי
ה	לנהוג בחוכמה	1. <u>חוכמת הענווה</u> – מדריך למורה, מצגת למורה, חוברת לתלמיד, משחקים 2. <u>הטלפון חכם?</u> – מדריך למורה, מצגת למורה, חוברת לתלמיד, משחקים
ו	אוריינות מדעית 'בין הפיזי לווירטואלי'	1. <u>ניסויים עם נר</u> – מדריך למורה, חוברת לתלמיד 2. <u>הקרב על הפנאי</u> – מדריך למורה, מצגת למורה, חוברת לתלמיד, משחקים

עקרונות פדגוגיים ודידקטיים

- השיעור יתנהל בקבוצה קטנה של עד 15 תלמידים כדי לאפשר יחס אישי ושיח מעמיק.
- התלמידים יקבלו עותק של הטקסט וחוברת פעילות אישית שבה תתועד הכתיבה.
- במרכז השיעור עומד הטקסט הנבחר. תיהלך הקריאה והלמידה נעשה בצורה חווייתית **בסגנון "חדר בריחה"** – הקריאה כהרפתקה.
- המהלך מתוכנן בקפידה ומלווה במצגת ייעודית שיש להקרין לתלמידים (לחלופין, אפשר גם להדפיס עותקים לכל זוג תלמידים).
- השיעור מבוסס על מודל ההוראה "מטקסט לשיעור", הכולל שלושה שלבים מרכזיים בתיהלך הלמידה: פעילות טרום-קריאה, קריאה דיאלוגית של הטקסט, ופעילויות מגוונות לקידום אוצר המילים, ההבנה והכתיבה.

מהלך ההוראה: מודל הוראה הוליסטי

מטרות הפעילות	תיאור הפעילות	השלב בתיהלך הלמידה
<ul style="list-style-type: none"> ✓ עירור הסקרנות האוריינית ✓ העלאת ידע קודם ✓ הרחבת ידע עולם ✓ למידת אוצר מילים רלוונטי 	<p>פעילות הטרכה המהווה "כרטיס כניסה" לטקסט.</p> <p>לדוגמה: משחק אוצר מילים, טקסטון קצר "הידעת?", שאלות מסוג מה אני יודע על... מה אני רוצה לדעת על...</p>	טרום-קריאה
<ul style="list-style-type: none"> ✓ הגברת העניין וההנעה (מוטיבציה) לקריאה ✓ מיקוד הקשב וההבנה ✓ פיתוח קריאה ביקורתית ✓ הגברת המכוונות העצמית בקריאה 	<p>קריאה פעילה, אינטראקטיבית ומנוטרת הבנה.</p> <p>הפעילות משלבת עצירות מובנות לשיח במליאה ובלמידת עמיתים, לצד תיעוד בחוברת הפעילויות.</p>	קריאה דיאלוגית של הטקסט
<ul style="list-style-type: none"> ✓ קידום הבנת הנקרא ✓ הרחבת אוצר מילים וידע לשוני ✓ התנסויות בהבעה בכתב כגון: כתיבת הסבר, דעה, משפטי השוואה, מיזוג מידע. ✓ הגברת חדות הלמידה ✓ הגברת הפעלתנות בלמידה 	<p>מגוון פעילויות המותאמות להזדמנויות שהטקסט מזמן:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. שאלות לתיהלך ההבנה. 2. ארבע קטגוריות לשוניות (עם 3 פעילויות לכל קטגוריה). 3. משימות כתיבה לבחירה. 4. שילוב משחקים בלמידה: <ul style="list-style-type: none"> ▪ משחק מסלול עם שאלות הבנה ▪ משחק טריוויה ("מה השאלה") 	קידום מיומנויות בזיקה לטקסט

אופן ניהול השיעור

פתיחה במליאה: הצגת הנושא (ראו מצגת מלווה) והכוונת התלמידים לביצוע המשימות לפי המהלך המוצע.

חלוקת חומרים והטרמת החוויה: חלוקת חומרי הלמידה והסבר לתלמידים שהטקסט ילווה אותם לאורך מספר מפגשים, כאשר הלמידה תיעשה בסגנון "חדר בריחה" – **קריאה כהרפתקה**.

חלוקה לחברותות: חלוקת התלמידים לזוגות או לשלושות (2-3 תלמידים) לפי הרכב חברתי נוח, נעים ומקדם.

בחירה בין מודלים פדגוגיים להוראה: מומלץ לנהל את השיעור במודל הפדגוגי "איתי ולידי".

1. אפשרות א' (הנחיה ישירה בקבוצה): המורה מנחה ומקיימת הוראה בקבוצה הקטנה, מובילה את הקריאה הדיאלוגית ומתווכת את המשימות. במקביל, התלמידים עובדים בלמידת עמיתים בחברותות (בזוגות) באופן שיתופי, כאשר כל תלמיד ותלמידה מתעדים את התוצרים בחוברת האישית שלהם.

2. אפשרות ב' (תיווך וליווי החברותות): הלמידה מתנהלת בעיקרה בלמידת עמיתים בחברותות. המורה עוברת בין הקבוצות השונות ומלווה אותן בהתאם לצורך: בהנחיה מפורשת, בהקראה קולית, בהובלת השיח הדיאלוגי סביב הרעיונות בטקסט, או במתן משוב על השיח ועל הכתיבה (בהתאם למאפייני הלומדים ומשימות היחידה).

קריאה מהנה והצלחה רבה!

מצוות הפיתוח

מדריך למורה: חכמת הענווה

יחידת הוראה זו מיועדת לכיתות ה', להוראה בקבוצה קטנה, במסגרת בית הספר של החופש הגדול – "קיץ פלוס".

במרכז הלמידה עומד הטקסט "חוכמת הענווה". הטקסט הנלמד כחלק מהנושא "לנהוג בחוכמה" הכולל שני טקסטים.

מאפייני הטקסט: כדאי להכיר את ההזדמנויות והאתגרים שהטקסט מזמן.

הטקסט "חוכמת הענווה" מאת יעקב בורק (מתוך כתב העת "עיניים") הוא מאמר הגותי-פילוסופי מרתק. טקסט זה מציב רף קריאות גבוה ומורכב. הוא דורש מן הקוראים יכולת חשיבה מופשטת ברמה גבוהה, התמודדות עם אינטרטקסטואליות (הדהוד של טקסטים ומקורות אחרים) ומעקב אחר טיעון רעיוני רציף. להלן כמה מאפיינים בולטים לטקסט:

תוכן ומבנה הטקסט: אומנם הטקסט עוסק בתוכן ערכי החוק מעולם של התלמידים אך הוא רלוונטי ואפשר לחבר אותו בקלות לעולמם.

המושגים בו מושגים מופשטים ודרושים הבנה מסדר חשיבה גבוה: הפסקה הרביעית מציגה את אחד האתגרים הקוגניטיביים הגדולים בטקסט – האבחנה המשולשת בין מידע (אוסף נתונים), ידע (מתן משמעות לנתונים) וחוכמה (שימוש בידע לארגון החיים). כדי לתווך את האבחנה הקשה שבין מידע, ידע וחוכמה, הכותב משתמש בדוגמה קונקרטית מעולם בית הספר: רשימת מיילים של הכיתה היא מידע, הצמדת השמות למיילים היא ידע, וההחלטה המעשית עם מי להתכתב או כמה זמן לשבת מול המסך היא חוכמה. דוגמה זו חיונית עבור תלמידים כדי שלא יאבדו את חוט המחשבה וכדי לקרב את תוכן הטקסט לעולמם. הטקסט נוגע בקושי האנושי להקשיב ובדחף "למצוא אי דיוקים כדי לסתור אותם בהתלהבות ולהבליט בגאווה את חוכמתנו". זיהוי המנגנון הזה דורש מהתלמיד מידה של בגרות רגשית ורפלקציה עצמית.

לטקסט מבנה מעגלי: נפתח בתיאור עלילת "אליס בארץ הפלאות" והצורך שלה להתקטן כדי להיכנס לגן, ומסתיים באותו הדימוי בדיוק – החזרה אל "גן החוכמה הנכסף" הדורש מאיתנו להיות ענווים. מבנה זה מעניק לטקסט לכידות רעיונית גבוהה.

הטקסט מתקדם באופן כרונולוגי ורעיוני דרך תחנות: מהספרות (אליס), למדע (ניוטון), לפילוסופיה העתיקה (סוקרטס), לעולם הדיגיטלי העכשווי, ולבסוף למקורות היהודיים (חז"ל).

הטקסט מוגש כרצף של פסקאות ארוכות יחסית ללא תת-כותרות. המשמעות היא שהקורא נדרש לחלץ בעצמו את הרעיון המרכזי של כל פסקה ללא "רמזי ניווט" חיצוניים.

לשון הטקסט: הטקסט עשיר במילים וביטויים מתוחכמים כגון: תכולתו, ממדי גופה מצטמצמים, הגן הנכסף, להצניע, לולא, נאלץ להודות, הוגי הדעות, הגדיל לנסח, באקראי, להבליט, ריסון הדחף ותבונה ודעת. הקורא נדרש לפענח ציטוטים וסיסמאות מטאפוריות כמו "עמדתי על כתפי ענקים" של ניוטון, "עמדו על כתפי נפילים" של גוגל, ואת אמרת חז"ל "סיג לחכמה שתיקה". ישנו שימוש מושכל בניקוד במקומות שבהם המילים עלולות להיקרא באופן שגוי או שהן מייצגות מונחים תרבותיים חשובים (למשל: חוכמת הענוה, עמדו על כתפי נפילים, ידע, משמעות, סיג לחכמה שתיקה, עניו).

תיאור של יחידת ההוראה

יחידת ההוראה מציעה מעטפת למידה שלמה ומתוהלכת: היא נפתחת בשלב הכנה לקראת הקריאה ("כרטיס כניסה" לטקסט), ממשיכה בקריאה פעילה ואינטראקטיבית, ומסתיימת בעיבוד מעמיק לשם הבנת הטקסט. מהלכי ההוראה מקדמים אוצר מילים, ידע לשוני ומיומנויות אורייניות בצורה משולבת, אינטגרטיבית וחוייתית.

דגשים דידיקטיים

בשל מורכבותו הרעיונית והלשונית של הטקסט, מומלץ ללוות את הלמידה בהוראה מונחית, לצד התנסויות בלמידת עמיתים. מומלץ לראשונה להקריא בקול את הטקסט לתלמידים. בעצירות המתודיות במהלך הקריאה, לזמן שיח ודיאלוג בקבוצה. חשוב לשמור על סדר הפעילויות ביחידה כפי שהן מופיעות בשקופית הפתיחה במצגת. במדריך למורה מפורטות ההנחיות ומוצעות תשובות מיטביות לכלל הפעילויות המופיעות ביחידה.

חומרי ההוראה והלמידה

יש להדפיס כמספר התלמידים	טקסט "חוכמת הענוה"
יש להדפיס כמספר התלמידים	חוברת לתלמיד
להצגה במליאה	מצגת "חדר בריחה"
יש להדפיס את לוח המשחק והכרטיסים	"מה השאלה" – משחק טריוויה קבוצתי <ul style="list-style-type: none"> ▪ לוח משחק ▪ 24 כרטיסי משחק
יש להדפיס את לוח המשחק והכרטיסים	משחק מסלול, הבנת הנקרא <ul style="list-style-type: none"> ▪ לוח מסלול ▪ כרטיסי משחק ▪ כרטיסי הפתעה – צד פנימי ▪ כרטיסי הפתעה – צד קדמי ▪ כרטיסי הפתעה – צד אחורי

מהלך השיעור

להלן מפרט המשימות, תשובות ומחווין לבדיקת המשימות:

חלק א': הטרמה – "כרטיס כניסה"

תחנה 1: סריקת כותרת

- **השאלה לתלמידים:** אילו מילים, רגשות או תכונות אופי עולים לכם בראש כשאתם שומעים את המילה "ענווה" (צניעות)?
- **תשובה למורה:** נצפה מהתלמידים למילים כגון, פשטות, כבוד, עזרה לאחרים, הסתפקות במועט או לרגשות כגון, סבלנות, התחשבות באחר, הערכה של האחר ופתיחות, או לתכונות אופי כגון, צניעות, רגישות, רגישות לאחר, רוגע ושלווה וסיוע לזולת.
- **שאלה לתלמידים:** שערך: על מה לדעתכם יעסוק הטקסט שנקרא היום? מהו המסר המרכזי שהוא ינסה ללמד אותנו?
- **תשובה למורה:** נצפה מהתלמידים לשער כי מדובר בטקסט שיעסוק בהגדרה של מהו אדם עניו וצנוע/ שיספר על אנשים שהיו חכמים וענווים/ יציג דוגמאות של אנשים צנועים במציאות. התלמידים עשויים לשער כי המסר הוא חשוב להיות עניו ולא גאוותן/ אדם חכם הוא אדם עניו, אשר אינו מתגאה ומכבד את סביבתו/ הענווה עוזרת לנו להקשיב לסביבה וללמוד ממנה דברים חדשים.

היגדים

השאלה לתלמידים: בחרו שני היגדים והשלימו אותם.

התשובות הנכונות להשלמה:

- ✓ אדם עניו הוא אדם שלא מתגאה בעצמו וביכולות שלו, ולא מנסה להראות שהוא הכי טוב.
- ✓ בעיניי, אדם חכם הוא אדם שיודע הרבה דברים אבל כל הזמן לומד דברים חדשים.
- ✓ בשביל להיות חכם צריך להקשיב, ללמוד ולהשקיע.
- ✓ לדעתי, כשאנשים כל הזמן משוויצים בחוכמה שלהם, זה מראה שהם רוצים שיחשבו שהם הכי חכמים.
- ✓ אם אומרים על מישהו שהוא יודע "להקטין את עצמו" כדי לתת מקום לאחרים, הכוונה היא שהוא נותן לאחרים לדבר ולהצליח, ולא תמיד מנסה להיות במרכז העניינים.
- ✓ חכמה בעיניי היא לדעת הרבה דברים ולהבין איך להשתמש בהם.

חלק ב': קריאה דיאלוגית של הטקסט

נקודת עצירה 1

השאלה לתלמידים: בטקסט מוצגות שתי דוגמאות (מהספרות ומהמציאות) שמלמדות אותנו על חוכמה וענווה: אליס ואייזק ניוטון. השלימו את הטבלה הבאה כדי לפתוח את השער באמצעות הטקסט

התשובות:

אליס בארץ הפלאות: מה היא הייתה צריכה לעשות כדי להיכנס לגן? מה אנחנו לומדים מכך על חוכמה?	אייזק ניוטון: מה הוא היה צריך לעשות כדי "לראות למרחקים"? מה אנחנו לומדים מכך על חוכמה?
אליס בארץ הפלאות הייתה צריכה "להקטין" את עצמה כדי לעבור דרך הדלת הקטנה ולהיכנס לגן. מזה אנחנו לומדים שחוכמה היא לדעת לפעמים "להקטין" את עצמנו, כלומר לא להתגאות, ולהיות צנועים כדי להתקדם וללמוד דברים חדשים.	אייזק ניוטון היה צריך "לראות למרחקים", כלומר הוא למד מאנשים חכמים שחיו לפניו. מזה אנחנו לומדים שחוכמה היא לדעת ללמוד מאחרים ולהיעזר בידע שלהם, ולא לחשוב שאנחנו יודעים הכול לבד.

נקודת עצירה 2

השאלה לתלמידים: סוקרטס טוען שכדי להיות חכמים, עלינו ללמוד מאחרים. לפי הפסקה, ממי אנחנו יכולים ללמוד?

התשובה לשאלה: כל התשובות נכונות.

נקודת עצירה ועיבוד

הכותב עורך הבחנה בין שלושה מושגים – **מידע, ידע וחוכמה**.
כתבו כל מושג במקום המתאים.

משימת עצירה וסיכום

השאלה לתלמידים: הפתגם העתיק אומר "סִיג לַחֲכָמָה שְׁתִּיקָה". נסחו בעקבות הפתגם 2-3 חוקי התנהגות. הסבירו בחוקים שלכם מה הכותב ממליץ לנו לעשות, ומה הוא ממליץ לא לעשות, כשאנחנו משוחחים עם אחרים.

תשובה: חוקי התנהגות: הכותב ממליץ כשמדברים עם אחרים, צריך להקשיב להם בשקט עד שהם מסיימים. הכותב ממליץ לנו להקשיב ולא להתפרץ לדברי אחרים. הוא לא ממליץ לקטוע אנשים או למהר לדבר לפני שהם סיימו.

חלק ג': הבנת הטקסט

שאלה	ממד הבנה	סוג שאלה	תשובה נכונה / תוכן מפתח תשובה
1	איתור מידע	רב ברירה	ב. ממדי גופה הצטמצמו מאוד.
2	איתור מידע	רב ברירה	א. של אחד ממנועי החיפוש של גוגל למחקרים מדעיים.
3	איתור מידע	פתוחה	שני סוגים מתוך שלושת הבאים- מורים ומדענים גדולים/ מההורים שלנו ושל חברינו/ מאדם שפגשנו באקראי ברחוב.

שאלה	ממד הבנה	סוג שאלה	תשובה נכונה / תוכן מפתח תשובה
4	איתור מידע	רב ברירה	ב. אוסף של נתונים ועובדות.
5	איתור מידע	פתוחה	הערכה ואהדה
6	היסק	רב ברירה	ג. בלימה, עצירה ושליטה על הרצון החזק שלנו לדבר.
7	היסק	פתוחה	הכותב מתכוון שעלינו להיות ענווים: להקטין את עצמנו מעט, לוותר על הצורך לדבר ולדעת להקשיב לזולת.
8	היסק	רב ברירה	ב. כי כל מחקר מדעי חדש נשען על ידע ותגליות של מדענים מהעבר.
9	היסק	פתוחה	הילדה ("עומדת על כתפיו") משתמשת בידע הקודם שהמציא אדם גדול ממנה ("הענק"), כדי להצליח לפתור בעיה משלה.
10	היסק	רב ברירה	ב. כדי לרתק את הקורא בעזרת סיפור מוכר ודימוי מעניין, לפני שהוא מציג את הרעיון המרכזי.
11	פרשנות ואינטגרציה	רב ברירה	ב. אדם חכם באמת הוא זה שמבין שיש לו עוד המון מה ללמוד מאחרים.
12	פרשנות ואינטגרציה	רב ברירה	1. (מידע) 2. (חוכמה) 3. (ידע)
13	פרשנות ואינטגרציה	פתוחה	בגלל הצורך והרצון שלנו שישמעו אותנו, ויעריכו את החוכמה והידע שלנו (אנחנו רוצים להראות שאנחנו חכמים).
14	הערכה וביקורת	רב ברירה	ב. להסביר בעזרת דוגמה מחיי היום-יום המוכרים לנו את ההבדל הקשה להבנה בין "מידע" ל"ידע".

שאלה	ממד הבנה	סוג שאלה	תשובה נכונה / תוכן מפתח תשובה
15	הערכה וביקורת	רב ברירה	ג. הוא מסכים איתו וחושב שריסון הדחף לדבר מוסיף לנו חוכמה.
16	הערכה וביקורת	פתוחה (גיבוש עמדה)	דגם תשובה: על התלמיד להביע עמדה מנומקת. עליו להסביר שלא תמיד כדאי לשתוק, שכן דיבור כגון שאלות שאלות כשלא מבינים, או הצבעה על טעות, יכולים לקדם למידה. החוכמה היא לדעת מתי נכון להקשיב ומתי נכון לדבר.

חלק ג': פינת הלשון

מספר חידה	סוג שאלה	תשובה נכונה (לסגורות)	משוב / תשובה מצופה (לפתוחות)
1	רב ברירה	ג	הלב שלי
2	רב ברירה	ב	הגוף שלה
3	רב ברירה	ד	התגליות שלו
4	רב ברירה	ב	קטנטנה
5	פתוחה	-	י.ד.ע
6	פתוחה	-	להצניע

הפיקוח על הוראת העברית ביסודי - המזכירות הפדגוגית, אגף שפות

מספר חידה	סוג שאלה	תשובה נכונה (לסגורות)	משוב / תשובה מצופה (לפתוחות)
7	רב ברירה	ב	קשר של ניגוד
8	רב ברירה	ג	אלמלא (אם לא...)
9	רב ברירה	א	קשר של סיבה
10	רב ברירה	ב	כי זהו השם של הספר (יצירה).
11	רב ברירה	ג	כי מיד אחריהן מופיע ציטוט ישיר של דברי סוקרטס.
12	רב ברירה	ג	כי זו מטאפורה (משמעות שאולה).

חלק ד': רגע, כותבים...

לפניכם משימות כתיבה קצרות לבחירה:

משימה 1

בכניסה לגן פגשת ילד שאמר לך: "למה צריך להקשיב לאנשים מבוגרים וללמוד מניסיון של אחרים? היום יש לנו סמארטפון, ואפשר פשוט לחפש הכל בגוגל בשנייה! מי שיש לו אינטרנט הוא האדם הכי חכם בעולם." כתבו תגובת (טוקבק) לאותו ילד (כ־5 שורות). הסבירו לו, בהסתמך על הטקסט "חוכמת הענווה", מדוע הוא טועה. בתשובתכם, הסבירו לו את ההבדל בין "מידע" המצוי באינטרנט לבין "חוכמה" אמיתית.

תשובה לדוגמה:

היי! נכון שאפשר למצוא הרבה מידע בגוגל, אבל מידע זה לא חוכמה. מידע זה רק עובדות, וחוכמה היא לדעת להבין אותן ולהשתמש בהן נכון. בכיתה קראנו טקסט ולמדנו שאדם חכם הוא מי שמוכן ללמוד מאחרים, במיוחד ממבוגרים שיש להם ניסיון חיים. גוגל לא יכול להחליף ניסיון וידע של אנשים אחרים, כי הוא לא מלמד אותנו איך לבחור נכון ומה כדאי לעשות בחיים. לכן, מי שרוצה להיות חכם, כדאי לו להקשיב לאחרים, ללמוד מהם ולהשתמש במה שלמד בצורה הטובה ביותר.

הסבר: על מה מעידה תשובה זו?

- פנייה ישירה לנמענים – מייצרת קשר ומעודדת אמפתיה.
- שימוש במידע ספציפי מהטקסט: מהי חוכמה, מהו מידע.
- הסבר ההבדלים בין מידע לבין חוכמה.
- המלצה מעשית ומנוסחת בצורה ידידותית.

✍ הערה למורה: כדאי להדגיש בפני התלמידים כי בכתיבה יש להתייחס להבדלים בין מידע לבין חוכמה.

משימה 2

משימה זו מיועדת לשני תלמידים הלומדים יחד! כתבו את "כללי הזהב לחוכמה" בהתבסס על מה שלמדנו מסוקרטס ומחז"ל בטקסט. **כיצד תכתבו?**

תלמיד א': כותב פסקה קצרה (3 שורות) על מה ש**חובה לעשות** כדי להיות חכם (למשל: ללמוד מאחרים, לדעת שאיך יודע הכל, להקשיב).

תלמיד ב': כותב פסקה קצרה (3 שורות) על מה ש**מומלץ לא לעשות** (למשל: לא להתפרץ, לא להשוויץ בכישורים, לא לחפש רק את הטעויות של האחר).

יחד: קראו את שתי הפסקות שלכם, וחברו אותן לטקסט אחד זורם. הוסיפו משפט פתיחה משותף (למשל: "מבקרים יקרים, כדי לזכות בחוכמה עליכם לדעת ש...").

תשובה לדוגמה:

מבקרים יקרים,

כדי לזכות בחוכמה עליכם לדעת כמה כללי זהב, שאומרים לנו שחוכמה אמיתית רוכשים כאשר אנחנו צנועים, מקשיבים לאחרים ולומדים מהם.

כדי להיות חכם, צריך להבין שאנחנו לא יודעים הכול. חשוב להקשיב לאחרים וללמוד מהניסיון שלהם. כדאי להיות צנועים ולרצות ללמוד דברים חדשים כל הזמן.

לא מומלץ להתפרץ לדברי אחרים או לדבר בלי לחשוב. לא צריך להשוויץ במה שאנחנו יודעים, ולא מומלץ לחפש טעויות אצל אחרים רק כדי להראות שאנחנו יותר חכמים.

הסבר: על מה מעידה תשובה זו?

- הצגת פתיחה המציגה את נושא הפסקאות
- הצגת התנהגויות מומלצות כדי להיות חכם והתנהגויות לא מומלצות, המתבססות על הכתוב.

משימה 3

כתבו קטע רפלקציה אישי (4-6 שורות) וענו על השאלות הבאות: איזה משפט, ציטוט או רעיון מתוך הטקסט גרם לכם לחשוב על ההתנהגות שלכם כלפי חברים או משפחה? האם קרה לכם פעם שהתקשיתם "להקטין את עצמכם" והרגשתם צורך להוכיח שאתם יודעים יותר טוב מכולם? תארו את המקרה בקצרה והסבירו איזו תובנה חדשה אתם לוקחים איתכם מגן החוכמה. **שימו לב! מה שכתבתם יוכל להישאר אישי ואין חובה לשתף או לחשוף את מה שכתבתם.**

תשובה לדוגמה:

אחד הרעיונות שהכי גרמו לי לחשוב הוא המשפט שצריך לפעמים "להקטין את עצמנו" כדי ללמוד. זה גרם לי לחשוב על איך אני מתנהג עם חברים. קרה לי פעם שבכיתה ידעתי תשובה ורציתי לומר אותה לפני כולם, ואפילו קצת הפרעתי לאחרים לדבר. עכשיו אני מבין שזה לא היה כל כך נכון, כי לא נתתי לאחרים הזדמנות. מה שאני לוקח איתי זה שעדיף להקשיב, להיות צנוע ולתת מקום לאחרים, וככה באמת נהיים יותר חכמים.

הסבר: על מה מעידה תשובה זו? 🔍

- כל אפשרות מציגה חשיבה רפלקטיבית אמיתית ולא תיאור שטחי.
- יש קישור ספציפי לתוכן הטקסט (ניסוי, מנגנון, ציטוט).
- הכתיבה מגלה תובנה אישית – לא רק "כתבתי מה המורה רוצה לשמוע".
- ניסוח אישי בגוף ראשון, שמע/שמעה אמיתי של קול התלמיד.

הערה למורה: ברפלקציה, הייחודיות האישית חשובה כמו הדיוק התוכני. כדאי לאפשר גם ✍️

תשובות הנוגדות את המסקנה – ובלבד שמנומקות – כביטוי לחשיבה ביקורתית.